

**HOMENATGE AL PROFESSOR I
COL·LEGA JACINT ROS HOMBRELLA
AMB MOTIU DELS SEUS 84 ANYS**

Societat Catalana d'Economia

Col·legi d'Economistes de Catalunya

Consejo General Colegios de
Economistas de España

Gener 2019

ÍNDIX

PRÒLEG	5
Oriol Amat i Salas	9
A NEW APPROACH TO ACCOUNTING DISCLOSURE	9
Francesc Artal i Vidal	23
LA QÜESTIÓ DE LA DISCRIMINACIÓ FISCAL EN L'ECONOMIA CATALANA. (1800-1994). EL CONTE DE MAI NO ACABAR.	23
Lluís Artal Vidal.....	32
LA CRISIS	32
Jordi Bacaria Colom	56
LOS JUICIOS DE VALOR Y CRITERIOS DE ACCIÓN SOCIAL EN LAS PROPOSICIONES DE POLÍTICA ECONÓMICA: SIGUIENDO LA SENDA DE JACINT ROS.	56
Lluís Barbé Duran.....	74
DE COM ELS EDGEWORTH I ELS EROLES M'HAN ABDUÏT	74
Guifré Belloso i Manera.....	84
BREU HISTÒRIA D'UNA FÀBRICA: LA SEDETA	84
Carles Bonet i Revés.....	104
GRÀCIES, CINTO	104
Emèrit Bono Josep Ma. Jordán Victor Fuentes Isidro Antuñano	106
RETOS DE LA POLÍTICA ECONÓMICA EN EL PRESENTE	106
Albert Carreras	134
ALTERNATIVES DE POLÍTICA ECONÒMICA SENSE SOBIRANIA MONETÀRIA. EL CAS DE CATALUNYA.	134
Joan B. Casas Onteniente	144
ECONOMIA I COMPETITIVITAT A L'ARC MEDITERRANI	144
Joan Clavera	152
L'ECONOMIA COM A CIÈNCIA SOCIAL. UNA REFLEXIÓ DES DE CATALUNYA	152
Xavier Farriols Solà	162
SECTOR PÚBLIC I SECTOR PRIVAT. FUTUR DE COL·LABORACIÓ EN ACTIVITATS ECONÒMIQUES I EN EL DISSENY DE NOUS ESCENARIS	162
Àlex Furest Fernández.....	172
CATALUNYA, EN ESTAT D'EXCEPCIÓ ECONÒMICA	172
Juan R. Gallego Josep V. Pitxer.....	174
EL TERRITORIO COMO ESPACIO DE REDEFINICIÓN DE ACTORES, REDES Y ESCALAS DE GOBIERNO. IMPLICACIONES DE POLÍTICA ECONÓMICA	174

Anton Gasol Magriñà	198
MISCEL·LÀNIA	198
Eduard Gisbert i Amat	229
LLIBRE VERD DE L'EXPORTACIÓ	229
Àngel Hermosilla Pérez	238
TRANSFORMACIÓ DEL MODEL INDUSTRIAL DE CATALUNYA: 1994-2017	238
Tomás Jiménez Araya.....	269
EMPLEO, DESIGUALDAD Y POLÍTICAS PÚBLICAS. Una aproximación al caso de Venezuela	269
Juan Antonio Masoliver Ródenas	302
A TITO ROS	302
Santiago Montero i Homs	304
CINTO ROS HOMBRAVELLA, UN TUTOR PERMANENT	304
Antoni Montserrat i Solé	307
ALGUNS ASPECTES DE LA POLÍTICA DE CREACIÓ I AMPLIACIÓ D'INDÚSTRIES EN EL PRIMER FRANQUISME	307
Carlos Moya Valgañón	313
A VUELTAS CON LAS ELECCIONES CATALANAS DEL 27 DE SETIEMBRE DEL 2015	313
Josep Oliver Alonso.....	322
LA RECUPERACIÓN EN ESPAÑA 2013/18: FLUJOS Y STOCKS DE FINANCIACIÓN Y PERSISTENCIA DE FRAGILIDADES	322
Valentí Pich Rosell	344
FOTOMATÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL DEL FINANÇAMENT AUTONÒMIC	344
Pere Puig Bastard.....	359
JAUME VICENS I VIVES i JAUME BALMES I URPIÀ	359
Francesc Raventós.....	369
LA BOMBA DEL DEUTE I EL SISTEMA MONETARI INTERNACIONAL. Deute explosiu. “Quantitative Easing”. “Tapering”. Recessió? Nou Sistema Monetari?	369
Frederic Ribas	396
FOR WHOM THE BELL TOLLS?	396
Francesc Roca Rosell	410
ELS LLIBRES D'ECONOMIA DE LES 3 RE-INVENCIONS DE LA SOCIETAT CATALANA	410

Miquel Rubirola i Torrent	423
UNA REFLEXIÓ DES DE LA LECTURA DEL LLIBRE DEL PROFESSOR JACINT ROS HOMBRAVELLA SOBRE LA VIABILITAT ECONÒMICA DE LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA	423
Luis Tarrafeta Puyal	455
CONFIDENCIAS, APOSTILLAS Y DIVAGACIONES	455
Ramon Tremosa i Balcells	474
CINTO, MOLTES GRÀCIES!!	474
Joan Tugores Ques	476
SOBRE L'ECONOMIA I ELS ECONOMISTES: ALGUNES CONSIDERACIONS AL FIL DE LLIBRE D'EXPERIÈNCIES VITALS DEL MESTRE JACINT ROS HOMBRAVELLA	476
Antonio Urrutia	486
NO TODO ES ECONOMÍA	486

Miquel Rubirola i Torrent
economista

UNA REFLEXIÓ DES DE LA LECTURA DEL LLIBRE DEL PROFESSOR JACINT ROS HOMBRAVELLA SOBRE LA VIABILITAT ECONÒMICA DE LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA.

1.- Introducció

El professor Jacint Ros Hombravella va publicar el març del 2009 un llibre amb el títol ben explícit: *MÉS VAL SOLS ...* i subtítol orientador *La viabilitat econòmica de la independència política de Catalunya* (1). La primera remarca a destacar és la data: a inicis de l'any 2009 la bibliografia sobre aquesta temàtica era reduïda. En els deu anys transcorreguts des del final de la redacció del llibre el 2008 - la nota introductòria porta data 16 de setembre de 2008 - fins a l'actualitat aquesta bibliografia és molt extensa, esdevenint un pic les edicions entre els anys 2014 i 2015. En aquest sentit el llibre del professor Ros Hombravella fou pioner.

Un segon aspecte a remarcar és la qualitat del llibre. El professor Ros Hombravella ho qualifica "d'assaig" i fa l'aclariment que es tracta, seguint la definició en el *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans*, d'un "gènere en prosa, generalment breu, que aborda d'una manera lliure i no especialitzada els problemes més diversos". Un assaig que en aquest cas sí és "especializat": és un llibre escrit per un economista professional i catedràtic emèrit. Un especialista destacat en l'estudi de l'economia espanyola, de l'economia catalana i en l'ensenyament de l'economia política. Un autor que sempre s'ha expressat amb absoluta llibertat de criteri i pensament, sense servituds de cap mena tot i la seva explícita militància política i compromís amb el país que ell considera el seu, Catalunya. (El Principat i més enllà).

Ros Hombravella té la virtut d'escriure fent explícits en tot moment els valors i la ideologia que li és pròpia, aplicant allò que recomanava el premi Nobel de l'any 1974 Karl Gunnar Myrdal, un dels seus metres "a distància" com ell mateix reconeix. Ros Hombravella es defineix textualment en el llibre com: "socialdemòcrata des de fa quaranta-cinc anys, amb tendència, per edat i panorama de les tendències mundials – fàctiques i ideològiques –, cap al socioliberalisme; catalanista/nacionalista, el darrer mentre hi hagi altres nacionalismes sovint opressors, no servint-me l'abstracta escapatòria internacionalista, i, "the last but not the least", cristià. Ah! i hétero ...". (El sentit de l'humor de Ros Hombravella quasi sempre va acompanyat de la lucidesa. Un exemple: "De vegades ens costa dir o escriure "Estat català": una cosa és ser "racista" i una altra de ben diferent no ser masoquista", escriu en un peu de pàgina del llibre).

En el darrer llibre publicat enguany, 2018, una autobiografia, de títol *Pàgines viscudes d'un economista català* l'autor aclareix que: " Des de l'inici (dels meus estudis), els referents que m'han mogut en relació amb la ciència econòmica han estat focalitzats en la utilitat social, per a la millora economicosocial del conjunt de la ciutadania. En podríem anomenar una guia realista, lluny de la poderosa i llarga –fins avui mateix- versió abstracta, formalista i centrada en la coherència interna dels raonaments (i no de l'externa, vers la realitat social)" (...) "Conjuminar equitat i eficiència, amb les diverses modulacions respectives, fet que implica la utilització de la benedicció del mercat i la llibertat d'empresa productiva amb el respecte degut a tot el vessant monetari i financer del sistema, m'ha semblat, constantment (al llarg de la vida), l'única sortida". (2)

Després d'uns anys d'intensa vida professional a Madrid i acadèmica, a València i sobretot a Barcelona, amb un profund coneixement de l'economia espanyola i catalana demostrat en publicacions científiques reconegudes i havent confiat al llarg d'anys en la possibilitat d'un encaix polític de Catalunya a l'Estat espanyol, Ros Hombravella escriu en el llibre autobiogràfic: "En una altra dimensió m'he fet des de fa uns vint-i-cinc anys catalanista-sobiranista, perquè veig aquesta opció com la millor solució viable per a Catalunya amb un argumentari –no els estranyarà- també econòmic formalitzat en el meu primer llibre de jubilat *Més val sols... La viabilitat econòmica de la independència de Catalunya*".

Quan dissabte 30 de gener de 2010 vaig acompanyar al professor Cinto Ros a la Biblioteca Popular Fidel Fita d'Arenys de Mar a la presentació del seu llibre sobre la viabilitat econòmica de la independència política de Catalunya, era palès que la societat catalana

vivia ja aleshores un moment històric rellevant. En l'àmbit de la política democràtica s'havia començat a fer balanç del que havia donat de si l'encaix de Catalunya a Espanya en el marc de la Constitució Espanyola del 1978 i de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 1979. El nou primer Estatut d'Autonomia de Catalunya, el de 2005 –rebutjat per les Corts espanyoles –, va replantejar aquest encaix pel fet que els objectius polítics plasmats el 1978 i 1979 eren clarament insuficients envers la societat catalana que encarava el segle XXI i, sobretot, pel sistemàtic qüestionament de les competències estatutàries en la pràctica diària pels governs de l'Estat espanyol i per les darreres sentències del Tribunal Constitucional.

La sentència del Tribunal Constitucional (TC) de data 28 de juny de 2010 fou demolidora per a l'Estatut aprovat a les Corts Generals el 2006 i votat en referèndum a Catalunya, i va barrar el pas a la possibilitat d'un nou encaix polític de Catalunya dins l'Estat espanyol. Cal recordar que el dia 26 de novembre de 2009, en un fet sense precedents, set mesos abans de la sentència del TC del juny de 2010, dotze periòdics editats a Catalunya varen publicar una editorial conjunta amb el títol “Per la dignitat de Catalunya” en el qual ja advertien que, segons el contingut de la sentència del TC, “la solidaritat catalana tornarà a articular la legítima resposta d'una societat responsable”. (3). I convé recordar també que la primera consulta popular per la independència es va dur a terme a Arenys de Munt el 13 de setembre de 2009 i que aquestes consultes es varen estendre arreu del Principat al llarg dels anys 2010 i 2011. En més de dos-cents municipis catalans, entre ells la capital, Barcelona, la pregunta que es va formular als ciutadans fou: “Està vostè d'acord que Catalunya esdevingui un Estat de Dret, independent, democràtic i social, integrat en la Unió Europea?”.

Quan el professor Ros Hombravella va publicar el seu llibre el 2009 ja hi havia ciutadans clarament partidaris de sortir de l'Estat espanyol però tenien seriosos dubtes sobre si l'economia catalana funcionaria bé a partir de la independència política. Molts catalans es preguntaven si el nostre teixit productiu seria viable econòmicament en cas d'assolir-se un Estat català. A tall d'exemple esmentar que en el col·loqui a la biblioteca d'Arenys de Mar sorgiren preguntes com ara: el fet de la globalització econòmica i social que ha tret competències als Estats-nació no deixa sense sentit econòmic l'aspiració a tenir un Estat polític propi?. La pèrdua de la moneda espanyola, la pesseta, a favor de l'euro i la impossibilitat de fer política monetària estatal no desdiiu la conveniència econòmica de tenir un Estat independent?. Podrà legislar l'Estat català aspectes importants de la seva

economia i del model de producció i de societat a Catalunya, o bé només legislaria sobre aspectes residuals i secundaris?. És veritat que l'economia catalana pateix el fet d'estar subordinada a una política econòmica espanyola que no té en compte els interessos de l'economia catalana?; O dit d'una altra manera: és possible mitjançant un Estat polític propi establir una política econòmica específica en matèries decisives, com ara la política impositiva, el pagament de les pensions, el suport als sectors industrials, agrícoles, pesquers, ramaders o de serveis?. Pot l'Estat català fer una política d'immigració diferenciada?.

En el col·loqui es planejaren també preguntes del tipus: no tenim un territori massa petit amb pocs recursos naturals?; no tenim unes empreses mitjanes i petites massa nombroses per a poder fer que les coses ens vagin bé econòmicament si anem tots sols, independents de l'Estat espanyol si bé integrats a la Unió Europea?. No depenem massa del mercat espanyol com per a no aixecar el cap quan s'esdevingués el boicot als productes catalans que sens dubte afectaria inicialment a les empreses catalanes en el moment de constituir-se en el nostre país un Estat independent?. Aquestes eren preocupacions ciutadanes rellevants a les quals el llibre del professor Ros Hombravella donava atenta resposta.

2.- El pes de la política i el paper dels economistes.

Des del meu punt de vista la independència d'un país, Catalunya en aquest cas, és un projecte de naturalesa clarament política que només pot ser adequadament valorat amb criteris polítics. És a dir, allò rellevant de debò és que una majoria suficient de catalans decideixi democràticament si és o no preferible bastir un Estat polític propi en lloc de continuar formant part del marc institucional i polític espanyol. I és imprescindible que aquesta decisió política pugui ésser implementada democràticament i des de l'acceptació negociada amb l'Estat espanyol i amb la Unió Europea.

Els esdeveniments polítics esdevinguts l'any 2017 corroboren aquesta tesi i en el moment d'escriure aquest article Catalunya viu sota l'impacte de la conducta arbitrària dels poders polítics i judicials espanyols, molt allunyats de la lògica de les democràcies occidentals i dels estats de dret de qualitat. Els fets polítics parlen per si sols: dura repressió policial posada en pràctica el dia 1 d'octubre de 2017; nefast pronunciament polític partidista del cap de l'Estat, el Rei Felip VI, el dia 3 d'octubre; aplicació abusiva, inconstitucional, de l'article 155 de la Constitució Espanyola. El fets judicials també són paorosos: un Tribunal Suprem que actua contra drets fonamentals dels ciutadans empresonant

preventivament líders de la societat civil i polítics elegits democràticament; i negant drets polítics legalment reconeguts: l'expresident de la Generalitat Carles Puigdemont, membres del seu govern i diputats del Parlament català són a l'exili polític i les euroordres de detenció són retirades i activades a caprici d'una justícia matussera i de part. La gravíssima acusació de rebel·lió és rebutjada per la justícia alemanya i sostinguda contra fonament per la justícia espanyola. El país també viu sota la incertesa derivada dels acords del Parlament de Catalunya els dies 6 i 7 de setembre -d'aprovació de les anomenades lleis del referèndum i lleis de desconnexió- i de la declaració formal de la independència política el dia 27 d'octubre de 2017.

Des del reconeixent del fet que la dimensió fonamental, decisiva, de la independència és l'àmbit de l'exercici de la política i no els fets econòmics, tanmateix correspon als economistes analitzar les implicacions econòmiques que tindria un projecte de tanta transcendència per al futur dels catalans. I considero que és possible analitzar les característiques d'un potencial Estat català, la seva relació amb la Unió Europea i l'euro com a moneda oficial i única més enllà de les ideologies, afinitats polítiques i desitjos o voluntats de cadascun de nosaltres. Crec que ésser partidari de la independència política de Catalunya no condemna als economistes a fer una anàlisi només subjectiva ni radicalment contrària a la que fan els no partidaris d'un futur Estat català.

Un bon exemple que ratifica que sí és possible la precisió de la qual parlo el varen donar quinze economistes catalans de renom – entre ells Ros Hombravella - quan el 18 de novembre de 2012 varen publicar un article signat per tots ells amb el títol: “Independència, Euro i Unió Europea” Entre aquests quinze economistes n'hi ha que s'han manifestat públicament a favor de l'opció de la independència política, d'altres ho han fet clarament en contra de la independència i d'altres no s'han manifestat de manera explícita en relació a aquesta qüestió. Tots ells, tanmateix, en l'article conjunt esmentat es varen posar d'acord en l'anàlisi dels fets i varen concretar com i de quina manera pot afectar a l'economia catalana una Catalunya independent, membre de la Unió Europea, si és el cas que això s'esdevingués. En aquest article els economistes que el varen subscriure argumenten de manera convincent per què la independència política no suposa automàticament –remarco “automàticament”- quedar-se sense l'euro en tant que moneda oficial i única i per què la independència no suposa en si mateixa –repetixo “en si mateixa”- establir aranzels ni comportar la pèrdua de la llibertat europea de moviments de mercaderies, de capitals i de persones. (4).

També han donat exemple de rigor analític els divuit economistes d'ideologies i conviccions polítiques distintes que han col·laborat en el llibre encarregat pel Col·legi d'Economistes de Catalunya i editat el 2014 de títol: *Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*. A més de la contribució dels divuit autors el llibre inclou un article del professor Àngel Hermostilla que resumeix les respostes de mil dos-cents seixanta-un economistes sobre la incidència de la independència política en l'economia catalana en el cas d'esdevenir-se. El llibre es clou amb un capítol de "Conclusions: certes econòmiques i interrogants polítics" a càrrec del professor Oriol Amat i del doctor en economia Modest Guinjoan.(5).

La implicació dels economistes en l'estudi de la viabilitat o no de l'economia catalana en cas d'independència política i les conseqüències que podrien derivar-se'n ha estat, doncs, notòria i remarcable com ho prova la bibliografia existent, una molt petita part de la qual esmentaré en aquest article. Només a tall d'indicador -a més dels articles i llibres que ja he citat- recordar que en els quaranta dies anteriors a les eleccions al Parlament de Catalunya de data 25 de novembre de 2012, entre el dia 14 d'octubre i el dia 23 de novembre, trenta-set economistes catalans de renom es varen pronunciar sobre la qüestió de la viabilitat econòmica de la independència al periòdic "La Vanguardia". (Només en aquest únic diari, sense comptar les moltes col·laboracions dels economistes en altres periòdics i mitjans de comunicació).

L'estudi en profunditat de l'economia catalana i de la seva viabilitat econòmica en cas d'independència política és precisament l'abast del llibre del professor Ros Hombravella que ara suscita aquesta reflexió. El mèrit del llibre és el rigor acadèmic formulat des d'una anàlisi empírica basada en xifres solvents i fonamentada en conceptes teórico-doctrinals plausibles, ben explícits. El professor Ros Hombravella deixar clar en el capítol I d'Introducció al llibre que ell no estudia la viabilitat política de la independència de Catalunya. Aquesta és una qüestió reservada als analistes de la política i ja el 2009 ell convidava als politòlegs a elaborar els estudis pertinents sobre la viabilitat política de la independència de Catalunya.

Aquesta demanda d'estudis polítics ha esta perfectament atesa des del Consell Assessor per a la Transició Nacional (CATN) constituït pel president Artur Mas el mes de febrer de l'any 2013. Els divuit informes elaborats pel CATN al llarg de quasi mil quatre-centes pàgines consensuades en cinquanta-tres reunions són una valuosa base documental sobre la viabilitat política de la independència, una aportació que no hauria d'ésser

menystinguda. La vàlua d'aquesta feina es fa palesa a la publicació *EL Llibre Blanc sobre la Transició Nacional de Catalunya*, una *Síntesi* del qual ocupa cent trenta-nou pàgines.
(6)

3.- Allò que es capgira a nivell econòmic amb la independència política: el dèficit fiscal i la política econòmica des del Parlament de Catalunya.

Com sabem, l'economia catalana desenvolupa ara la seva activitat en el marc polític i jurídic de l'Estat espanyol, un Estat membre de la Unió Europea. El propi fet polític de la independència, sigui o no Catalunya membre de la Unió Europea, capgira de manera substantiva la situació institucional de l'economia catalana. En diversos articles i conferències he assenyalat que en una Catalunya considerada un nou Estat polític independent apareixen dues realitats de gran calat per a l'economia catalana.

La primera realitat és que en el nou Estat independent l'economia catalana recupera una part de la seva riquesa, ara en forma de dèficit fiscal. I, certament, alhora que desapareix el dèficit fiscal apareixen nous costos relacionats amb una estructura política d'Estat, costos d'Estat que ara suporta l'Estat espanyol.

La segona gran diferència respecte a la situació actual és que l'Estat català pot fer una política econòmica pròpia. Són el Parlament i el govern català els qui tenen plenes competències sobre la política econòmica sense altres limitacions que les imposades per les normatives europees en el cas d'una Catalunya nou Estat membre de la Unió Europa.

Com dic, en un nou Estat català la primera cosa que s'esdevindria seria la desaparició del dèficit fiscal de Catalunya amb Espanya. És evident que en un Estat català deixa de tenir sentit parlar de dèficit fiscal ja que aquesta noció mesura la diferència entre els impostos pagats pels catalans a l'Estat espanyol i el retorn financer que l'Estat decideix per a Catalunya. Amb la independència política no hi ha relació fiscal amb l'Estat espanyol, com no n'hi ha amb l'Estat portuguès o l'Estat francès. En el ben entès que parlo només de relació fiscal Estat català--Estat espanyol i nos pas de dèficit pressupostari. Faig referència exclusiva als fluxos fiscals, ja que certament i per fortuna, la lògica econòmica facilita afirmar que continua havent-hi una intensa relació productiva, comercial, financera i de serveis entre el Regne d'Espanya i la Catalunya independent fora d'Espanya. En un supòsit de model confederal amb Espanya l'Estat català podria aportat

fons a l'Estat espanyol en forma de solidaritat temporal, puntual i acordada, però mai amb caràcter de dèficit o superàvit fiscal permanent.

Abans de prosseguir crec oportú fer dues anotacions. La primera: recordar que Catalunya és aportadora neta de recursos financers a la Unió Europea a través de l'Estat espanyol. Segons un estudi del Departament d'Economia de la Generalitat de Catalunya, publicat el mes de setembre de 2013 amb el títol *Balança de Catalunya amb la Unió Europea*: “Des de la seva incorporació a la Unió Europea (UE), Catalunya és contribuïdora neta al pressupost de la UE, mentre Espanya és receptora neta de recursos europeus”.

“Entre el 2007 i el 2011, Catalunya va tenir un dèficit de -1.355 M€, que representa el -0,69% del Producte Interior Brut (PIB). De mitjana, entre 1986 i 2013, per cada euro que Catalunya ha aportat a la UE, només li han retornat 0,59% euros. Els 41 cèntims restants s'han distribuït entre altres territoris receptors nets. En el període 1986-2013, vint-i-set anys, Espanya ha rebut 1,64 euro per cada euro aportat, és a dir, s'ha beneficiat de 64 cèntims addicionals procedents d'altres territoris”. L'estudi de la Generalitat assenyala també que “Catalunya genera al voltant del 18,5% dels recursos que Espanya aporta a la UE, però a l'hora de repartir, només rep el 6,4% dels fons europeus. Les dades provisionals d'aportacions i fons europeus rebuts durant el període 2007-2013 mostren un agreujament del saldo negatiu de Catalunya amb la UE respecte períodes anteriors”.

L'estudi considera que en el cas que el nou Estat català fos membre de la UE seria un estat independent similar en termes de població i renda a països com Dinamarca, Suècia, Finlàndia o Àustria. Tots ells països que aporten més fons a la UE que no pas en reben.

I la segona anotació: el gruix de l'argumentació en termes econòmics que faig en aquest escrit també seria defensable, amb matisos, si Catalunya esdevingués independent sense ser un nou Estat polític membre de la UE. A partir de la negociació política, sustentada en criteris fonamentats de conveniència econòmica, Catalunya independent no membre de la UE podria subscriure acords amb els vint-i-vuit Estats membres de la UE; o amb els membres de l'Espai Econòmic Europeu (EEE) compost pels vint-i-vuit de la Unió Europea més Islàndia, Liechtenstein i Noruega (aquests darrers països són membres de l'Associació Europea de Lliure Comerç (EFTA)); o bé establir convenis amb els Estats incorporats a l'espai Schengen format per Suïssa i els vint-i-quatre de la Unió Europea (Bulgària, Xipre, Romania, Croàcia no en són membres).

En els supòsits de l'anàlisi es considera que a l'Estat català no membre de la UE no hi ha, per tant, barreres físiques, ni duaneres a la lliure circulació de mercaderies, béns i serveis; ni tampoc cap impediment a la llibertat de circulació de les persones. I a la Catalunya independent no membre de la UE la moneda oficial i única seria l'euro, si més no en una llarga etapa inicial. (7)

4- La qüestió del dèficit fiscal de Catalunya amb l'Estat espanyol.

És un bon criteri defensar que la millor manera de saber si Catalunya finança Espanya o Espanya finança Catalunya és analitzar la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central. És a dir, la diferència entre les despeses que el sector públic central destina a Catalunya i els impostos i altres ingressos aportats des de Catalunya al sector públic central. La balança fiscal ens explica quina part dels impostos pagats pels catalans al govern central retornen en forma de serveis públics i despesa pública a Catalunya.

El to agre de les discussions als mitjans de comunicació i interessos polítics mesquins han dificultat la comprensió del significat de les balances fiscals. He de dir sense embuts que no tenen credibilitat els qui afirmen que no hi han balances fiscals territorials perquè els territoris no paguen impostos sinó que els paguen els ciutadans i les empreses. No estem parlant d'impostos sinó de balances fiscals i les balances són la diferència entre impostos i despeses. Hi ha publicades balances fiscals territorials a Austràlia, Estats Units, República de Mèxic, Canadà, Bèlgica, Alemanya, Itàlia, Espanya, Catalunya i a d'altres països. Les balances fiscals són imprescindibles per tal d'analitzar amb rigor quin territori és solidari amb quin altre, amb quina quantia es concreta aquesta solidaritat, durant quan de temps i per què té sentit la solidaritat fiscal o bé, malauradament, aquesta solidaritat no té contrapartida en eficiència econòmica. El concepte "solidaritat interterritorial" no pot ser utilitzat per justificar qualsevol magnitud del saldo de la balança fiscal.

No és possible tampoc donar credibilitat als qui diuen que les balances fiscals a Espanya són un càlcul interessat dels economistes catalans que defensen la viabilitat econòmica de la independència política de Catalunya. Hi ha balances fiscals fetes a Espanya per diversos organismes públics i privats, i fins i tot una del Ministerio de Hacienda de España de l'any 2008 encarregada al Instituto de Estudios Fiscales (IEF) i referida als resultats de l'exercici fiscal de l'any 2005. El càlcul de l'IEF, segons el mètode del flux monetari o de caixa, diu que Catalunya va aportar aquell any 2005, un total de 14.807 milions d'euros, equivalent al 8,7% de la nostra riquesa mesurada en termes de PIB.

Tampoc no tenen cap crèdit intel·lectual els qui diuen que els càlculs interessats del economistes catalans falten a la veritat per dues raons: perquè fan uns càlculs diferents a les balances fiscals catalanes respecte a la metodologia de les balances fiscals a d'altres països; i perquè son uns demagogs quan afirmen que el dèficit fiscal de Catalunya és històric i és desmesurat. Són molts els economistes competents, catalans o no, amb independència de les seves conviccions liberals, socialdemòcrates, socialistes o comunistes i amb independència de la seva afiliació en un o altre partit polític (si és que tenen alguna adscripció política) els qui afirmen que el problema del dèficit fiscal és un problema seriós, de magnitud significativa i mal ancorat en les relacions Catalunya--Espanya.

El prestigiós pedagog Francesc Flos i Calcat, nascut a Arenys de Mar, ja en parlava en el seu llibre *Geografia de Catalunya* que és de l'any 1896 i n'apuntava algunes solucions. Les Bases de Manresa de la Unió Catalanista ho reflectien a l'articulat de la seva Constitució Regional Catalana del març de 1892. L'Estatut de Núria del 1932 va plantejar una solució federal al problema de les finances públiques catalanes i el Congrés dels Diputats de la República espanyola va rebutjar en rodó la proposta. L'Estatut de Sau del 1979 va rebaixar el to respecte les formulacions inicials a l'Estatut del 1932 però va voler assentar, sense èxit, una base de mínims per a les finances de la Generalitat. És, doncs, una temàtica que té llarga història.

El llibre del professor Ros Hombrevella dedica el capítol III apartat tercer de títol "Les transferències fiscals" a analitzar aquesta qüestió del dèficit fiscal i pel que fa als antecedents històrics escriu: "Són molts els moments en què se n'ha parlat: ja a començaments dels segle XX, a les Bases de Manresa, per tal de tenir el control sobre la fiscalitat a Catalunya. Pi i Sunyer als anys trenta; Trias Fargas a finals dels anys cinquanta la tesis sobre balances de la província de Barcelona amb arguments reelaborats i insistits sobre Catalunya fins els seu crit *Anunci d'una asfixia anunciada*, (8) o quan amb l'Antoni Montserrat –prosegueix Ros Hombrevella- "vam dur a terme una exploració general als anys 1966-1968 sense poder fer un treball tècnic suficient sobre noves dades. Per cert que una certa gràcia d'aquella aportació, que va fer un cert forat entre el públic, va ser que tenia en compte el conjunt de relacions Catalunya-Espanya, les comercials i alguns serveis, algunes transferències, per exemple les remeses de la immigració interna des d'aquí, els comptes del sector públic i alguna exploració de la balança financera de capitals". (9)

Vull destacar que des dels anys vuitanta del segle XX la Generalitat de Catalunya – tots els governs de la Generalitat de qualsevol color polític que han governat la Institució- ha estat impulsora de l'elaboració de les balances fiscals i que aquesta elaboració s'ha dut a terme des de diversos grups de treball independents formats per experts qualificats en finances públiques, de distinta procedència ideològica. La metodologia acordada pels grups de treball és explícita i àmplia: abasta la definició del concepte de balança fiscal, l'àmbit institucional, el marc pressupostari, les dades i les fonts estadístiques, les operacions financeres considerades, el tractament del dèficit o superàvit de l'Estat i els criteris adoptats per a la imputació dels ingressos i les despeses.

La metodologia proposada i aplicada per la Generalitat és homologable a qualsevol estàndard científic i és de mala fe desqualificar-la pel fet que els resultats no agradin i perquè fa de mal pair acceptar-los. Es pot constatar que el Departament d' Economia de la Generalitat de Catalunya sempre ha fet explícits els criteris metodològics dels càlculs d'aquestes balances i n'és una mostra la darrera publicació sobre aquesta matèria, la de l'any 2018 *Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central els anys 2012, 2013 i 2014*.

He de dir que només hi ha dues metodologies avalades acadèmicament: la del flux càrrega-benefici i la del flux monetari. Les diferències provenen de com es comptabilitzen territorialment els impostos i les despeses. Cada mètode respon a una pregunta diferent. Tots dos mètodes són correctes i responen a qüestions distintes. La pregunta entorn de quin és el mètode correcte de càlcul de les balances fiscals, si el del flux monetari o el de la càrrega-benefici, és, doncs, una pregunta mal plantejada.

Quan es calcula la balança fiscal considerant els impostos que els catalans paguen a Madrid i es resten les despeses que l'Estat fa a Catalunya s'obté la balança fiscal de flux monetari. L'enfocament del flux monetari analitza la influència que té el sector públic sobre el creixement d'un territori i, alhora, permet calcular el resultat que experimentaria un territori si esdevingués independent.

Quan es calcula la balança fiscal considerant els impostos que els catalans paguen a Madrid i es resten les despeses que l'Estat fa per als catalans (o en benefici dels catalans), s'obté la balança fiscal càrrega-benefici. Per exemple: una part de la despesa del Museu del Prado s'assigna a Catalunya perquè es fa la hipòtesi que els catalans se'n beneficien. El mètode del flux càrrega-benefici analitza l'acció del sector públic en termes redistributius i d'equitat.

En el número 23, data 2018, de les “Monografies” publicades pel Departament de la Vicepresidència i d’Economia i Finances de la Generalitat s’hi publica l’esmentada *Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central els anys 2012, 2013 i 2014* i a l’apartat 5è, de títol “La Balança fiscal de Catalunya amb el sector públic: evolució des del 1986” podem llegir: “En el període 1986 i 2014, Catalunya ha estat aportant de mitjana prop del 19,4% dels ingressos de l’Administració central i de l’Administració de la Seguretat Social. Del pressupost d’aquestes administracions, a Catalunya s’ha rebut de mitjana el 14% de totes les despeses. Si se n’exclouen les partides, tant d’ingressos com de despeses, que pertanyen a la Seguretat Social (que per les seves característiques, són ingressos i despeses no discrecionals), l’Administració General de l’Estat i els ens que en depenen han obtingut de Catalunya una mitjana d’un 19,6% del totals dels seus ingressos en el darrers vint-i-vuit anys, però hi destinen només el 10,9% de les despeses”.

Cal destacar la rellevància d’aquest estudi ja que constitueix una sèrie llarga de vint-i-vuit anys que inclou els resultats de tots els càlculs de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central, càlculs que permeten visualitzar el dèficit fiscal des d’una perspectiva temporal àmplia. Com diu el text: “De mitjana en tot el període, el dèficit fiscal de Catalunya en el càlcul del flux monetari se situa en un 8,0% del PIB i mostra poques divergències entre els anys, ja que la desviació estàndard d’aquesta sèrie és només de 0,9 punts. Els màxims es produeixen els anys 1993 i 2002, amb saldos superiors al 10% del PIB, i les xifres mínimes, el 1986, el 1998, el 2002 i el 2012 amb dèficits fiscals inferiors al 7% del PIB”.

“Segons la incidència (del mètode) del flux de la càrrega-benefici, la sèrie s’inicia el 2002 i dona un dèficit fiscal de mitjana del 6% del PIB en dotze anys. Igual que en el cas anterior, hi ha poques divergències entre els anys. La desviació estàndard és de 0,7 punts”.

Cal anotar que hi ha economistes que critiquen que en el càlcul de la balança fiscal es tingui en compte allò que s’anomena “neutralitzar” l’endeutament públic. La paraula “neutralitzar” és críptica però la qüestió és prou simple i està ben delimitada: abans de concloure les dades sobre les balances fiscals i establir-ne els seus resultats, s’ha de tenir en compte l’endeutament de l’Estat espanyol o aquest endeutament no s’ha de considerar. Segons els contraris a “neutralitzar” les dades inicials de la balança fiscal l’endeutament no s’ha de tenir en compte ja que “l’endeutament és només diner virtual que s’haurà de pagar en un futur”. En canvi, per als grups de treball de la Generalitat de Catalunya i per

a d'altres economistes, d'acord amb els criteris analítics utilitzats en altres països, inevitablement el dèficit del govern central s'ha d'imputar als qui l'acabaran pagant: és a dir, als contribuents, entre ells els contribuents catalans en el cas d'Espanya.

Com diu el professor Xavier Sala i Martín: “Neutralitzar el dèficit fiscal no és un caprici dels catalans ni una opció metodològica: no fer-ho és l'equivalent a pensar que els sopars pagats amb la VISA en realitat no es paguen. I com que això és una solemne bajanada, els economistes no poden triar si volen neutralitzar o no. Els economistes han de neutralitzar les balances fiscals i punt!. No fer-ho voldria dir que es pensen que l'Estat no haurà de pagar el seus deutes amb els impostos dels contribuents”. (10)

Abans de prosseguir amb el tema del dèficit fiscal voldria fer una digressió respecte a la qüestió del sistema de finançament autonòmic. El professor i historiador Albert Carreras - que fou secretari general del Departament d'Economia de la Generalitat quan el professor Andreu Mas-Colell n'era Conseller- ha explicat perquè el dèficit fiscal i el dèficit del model de finançament autonòmic de la Generalitat, s'han de sumar.

Escriu Albert Carreras en el diari “ARA” de data 16 d'agost de 2018: “El model de finançament autonòmic s'alimenta, principalment, dels ingressos d'impostos compartits entre l'Estat i les Comunitats Autònomes (CCAA). Són el 50% del l'IRPF i de l'IVA i el 58% dels impostos especials. Aquests ingressos pertanyen a les CCAA. No apareixen als Pressupostos Generals del l'Estat (PGE) perquè no són de l'Administració General de l'Estat sinó de les CCAA. Dins d'aquesta bossa de recursos, els catalans en reben menys del que aporten. Uns 300 euros per càpita. Uns 500 euros menys en paritat de poder adquisitiu. Encara més si es neutralitza l'endeutament. És l'efecte del model de finançament. Els imports han crescut al llarg dels últims anys”.

I prossegueix Albert Carreras: “ Quan es parla de dèficit fiscal ens referim, en canvi, a la relació entre el que l'Estat recapta a Catalunya i el que l'Estat gasta a Catalunya (mètode del flux monetari o de caixa) o el que gasta en benefici dels catalans (mètode del benefici). L'Estat aporta alguns imports al model de finançament. El dèficit fiscal, calculat pel mètode del flux monetari i neutralitzat l'endeutament, és molt estable: uns 16.000 milions d'euros anuals, que equivalen a una mica més de 2.000 euros per càpita. Pel mètode del benefici, que suposa que moltes despeses de l'Estat beneficien igual tots els ciutadans independentment d'on es realitzen aquestes despeses, són uns 11.000 milions, uns 1.500 euros per càpita. Algun component del model de finançament autonòmic, com certs fons

aportats per l'Estat i que apareixen als PGE, entra en el càlcul del dèficit fiscal, però el gruix no”.

La conclusió del professor Albert Carreras és nítida: “Tenim problemes econòmico-financers amb l'Estat espanyol pel dèficit fiscal i pel model de finançament autonòmic. Són problemes interconnectats però, essencialment, s'han de sumar”.

436

Retornem ara al tema del dèficit fiscal. Als economistes i polítics crítics amb la metodologia del càlcul de les balances fiscals establerta per la Generalitat, els podria fer servei recordar les paraules del professor Joan Sardà i Dexeus, el mestre que va saber donar la volta a la pèssima situació de l'economia espanyola en el període 1959-1964. En el pròleg al llibre del professor Ros Hombrevella de l'any 1991 de títol *Catalunya: Una economia decadent?* el professor Joan Sardà va escriure: “Es fa difícil dir quina seria la xifra final (del dèficit fiscal) però sí que es pot assegurar que aquesta donaria sempre un dèficit anormal contra Catalunya. Potser aquest dèficit seria suportable pel país durant alguns anys però, sense dubte, la seva continuïtat afectaria greument el desenvolupament de l'economia catalana”. (11)

Els economistes no podem evitar pronunciar-nos sobre si és o no massa costós per a una economia tenir un encaix polític el qual per a que funcioni requereixi detreure d'un territori una mitjana anual de l'ordre d'un 6% del PIB (càrrega-benefici) o del 8% del PIB (flux monetari), durant períodes històrics de llarga durada. Segons el meu parer no és possible afirmar que dèficits fiscals anuals de l'ordre del 6%-8% del PIB són “homologables” als que s'experimenten en altres sistemes “regionals” en el món, perquè això no és cert. I considero que encara és més inadmissible obviar dir que els països que tenen governs intermedis que enregistren dèficits menors -de l'ordre del 4%-5% anual del PIB- no els enregistren de manera permanent, al llarg d'una sèrie històrica continuada, com sí és el cas de Catalunya on, malauradament, sí ho ha fet i amb escreix ja que parlem del 6%-8% del PIB. Aquests alts percentatges de detracció continuada de recursos financers, tenen repercussions clarament negatives com ja afirmava el professor Joan Sardà l'any 1991.

També ho remarcava l'any 2002 el professor Ros Hombrevella a l'estudi *El sector públic a Catalunya, 1985-1999* resultat d'un treball conjunt amb els professors Ramon Tramosa i Jordi Pons per encàrrec de l'Institut d'Estudis Autonòmics. Segons els càlculs d'aquest treball, el sector públic català –incloent-hi la Seguretat Social- en ingressos era del 38% del PIB i, en canvi, en despesa se situava en un 28% (17,5 % sense prestacions de la

Seguretat Social). “Algú ha pogut dir -escriu Ros Hombravella en el llibre del 2009 que em serveix de reflexió- que tenim un país socialdemòcrata pel que fa a les recaptacions (en realitat a la franja mitjana baixa d’Europa), però clarament liberal quant a les mides del sector públic--despesa”. (...) L’atrofia pública a la qual hem refereixo dona nivells baixos de despesa ensenyament / PIB, despesa sanitària / PIB, despesa esquemes protegits d’habitatge / PIB, despesa assistència social / PIB com es pot veure al llibre *Catalunya, una economia massa dependent?* (ja citat). (...) “Una atrofia) en comparació a què?: clarament respecte a la UE-15, però també en relació amb moltes altres “autonomies”. En aquest sentit, doncs, el dèficit fiscal implica menys equitat social a Catalunya, menys cohesió social. Els interessos populars en resulten afectats, aspecte que no s’ha explicat prou bé. (...) Així, doncs, el dèficit fiscal català és un tema/problema indefugible. Aquí, fins i tot des de dins, l’obliden. Se’ls podria dir: “És el dèficit fiscal, estúpids!””. (12)

5.- La hisenda pública catalana a l’Estat propi.

Amb tot el que s’ha exposat i feta una reflexió sobre el tema de les balances fiscals, allò que constitueix la millor notícia és que a l’Estat català no hi ha dèficit fiscal amb l’Estat espanyol. A l’Estat català hi ha, o pot haver-hi, dèficit pressupostari i/o endeutament públic, però no balança fiscal amb un altre Estat. També és una bona notícia que molts economistes no confonem tenir més recursos a la caixa de la Generalitat pel fet que a l’Estat català no hi ha dèficit fiscal amb l’Estat espanyol en afirmar que tenim garantida la prosperitat econòmica només pel fet de la supressió del dèficit fiscal amb Espanya. No, la supressió del dèficit fiscal ens pot fer més rics però no necessàriament més pròspers.

En cas d’independència política, quan deixa d’existir relació fiscal amb qualsevol altre Estat, cal que analitzem què passa amb la hisenda pública catalana a l’Estat català. Allò que s’escau fer és analitzar quins són els nous ingressos addicionals esdevinguts amb la independència i quines són les noves despeses addicionals específiques derivades del fet de tenir un nou estat polític propi.

Un estudi de les professores de la Universitat de Barcelona Núria Bosch i Marta Espasa ha considerat els ingressos addicionals que tindria Catalunya i les noves despeses d’Estat en una Catalunya independent (13). En aquesta hisenda pública catalana, “s’hi ha comptabilitzat els ingressos addicionals que tindria Catalunya si no hagués de pagar impostos a l’Estat espanyol i les despeses addicionals que hauria d’assumir, sigui perquè són despeses derivades de competències de titularitat estatal actualment, o perquè són

despeses que hauria de fer de bell nou com a Estat independent, com ara la política exterior”.

Per a calcular aquests ingressos i despeses addicionals, es parteix del nivell i l'estructura de les despeses i els ingressos públics de l'Estat espanyol en el període 2006-2009, ja que se suposa que una part d'aquests ingressos i despeses s'hauria de traspasar a Catalunya. Això fa que els resultats obtinguts estiguin condicionats per aquestes hipòtesis. És a dir, l'estudi analitza què s'hauria esdevingut, des d'inicis de l'any 2006 fins a finals del 2009, en termes d'hisenda pública, en el cas d'haver tingut l'Estat català una estructura política similar a la que ha tingut en el si de l'Estat espanyol. És una hipòtesi de treball només a efectes numèrics ja que en el nou Estat propi allò que serà un autèntic repte és establir una nova i diferent estructura d'Estat, àgil, eficient i austera.

Els ingressos addicionals que tindria Catalunya en la seva hisenda independent serien els impostos que paguem actualment a l'Estat espanyol, menys les transferències de recursos que fa l'Estat a la Generalitat, a les Diputacions i als Ajuntaments, ja que lògicament aquestes transferències no es rebrien. Es comptabilitzen els ingressos d'organismes autònoms estatals, agències públiques estatals o organismes autònoms d'acord amb el seu pes en el PIB de Catalunya i també es comptabilitzen els ingressos per cotitzacions a la Seguretat Social, segons el pes de la recaptació de Catalunya en el total, així com altres ingressos de la Seguretat Social d'acord amb el pes del PIB de Catalunya.

Establerts aquests criteris, si Catalunya hagués estat independent i no hagués modificat la política que en l'apartat d'ingressos ha aplicat l'Estat espanyol, s'haurien obtingut uns ingressos addicionals d'una mitjana anual de 49.018 milions d'euros del 2006 al 2009 ambdós anys inclosos. És a dir en quatre anys hauríem augmentat els ingressos en una xifra equivalent al 25,6% del nostre PIB, per tant una quarta part superior a la que hem tingut.

Ara bé, i les noves despeses d'Estat que hauríem adquirit pel fet de ser un Estat independent de l'Estat espanyol?. Marta Espasa i Núria Bosch fan els càlculs també des del supòsit que en el nou Estat català no hauria variat la manera de fer de l'Estat espanyol en els anys considerats pel que fa a les despeses que ara descriuré. De les funcions pròpies que porta a terme l'Estat espanyol i que hauria d'assumir la Generalitat, hi trobem un primer grup format pels serveis públics bàsics, com són justícia, defensa, seguretat ciutadana i política exterior. Un segon gran grup de despeses que actualment fa l'Estat espanyol i que hauria d'assumir la Generalitat són les relacionades amb protecció i

promoció social, és a dir, les pensions als jubilats, prestacions d'atur, serveis socials i promoció social. Un tercer grup és el format pel foment a l'ocupació; l'accés a l'habitatge i foment de l'edificació; i la gestió i l'administració de la Seguretat Social. És important destacar que en aquest punt s'ha fet la hipòtesi que la Generalitat assumeix tots els compromisos contrets per l'Estat espanyol amb tots aquests col·lectius: pensionistes, aturats, beneficiaris de desgravació a l'habitatge, etc.

Un quart grup de les despeses que assumiria la Generalitat específiques d'un Estat és el de les polítiques de caràcter econòmic, com ara les infraestructures, el transport, foment de la productivitat a diferents sectors productius, accions vinculades a la recerca, el desenvolupament i la innovació. Finalment, hi ha el grup de despesa catalogada com actuacions de caràcter general, com l'administració tributària i financera, les transferències a altres administracions públiques, com ara Diputacions i Ajuntaments i el deute públic estatal. També s'imputa, doncs, a la Generalitat una part del cost financer (amortització i interessos) sobre el total del deute públic de l'Estat en la part percentual que pogués correspondre a Catalunya. Si bé el deute de l'Estat espanyol és un deute subscrit exclusivament pels governs espanyols i no pels governs de la Generalitat, en aquesta hipòtesi de càlcul és oportú considerar que una part d'aquest deute l'hauria d'assumir la Generalitat, encara que aquesta opció sigui discutible.

D'acord amb els criteris establerts que he esmentat, la mitjana de les noves despeses que la Generalitat hauria assumit en el període 2006-2009 una vegada Catalunya esdevingués Estat, assoliria la xifra de 35.400 milions d'euros anuals, una quantitat equivalent al 18,5% del PIB d'aquells anys. Això és allò que hauríem gastat de més pel fet de ser independents, en el supòsit de repetir mimèticament l'estructura actual de despeses de l'Estat espanyol.

Segons l'estudi esmentat de Núria Bosch i Marta Espasa "si partim del nivell i de l'estructura dels ingressos i de les despeses públiques actuals de l'Estat espanyol i en el supòsit que Catalunya els heretés, si aquesta esdevingués un Estat independent, experimentaria un guany net en termes d'ingressos públics segons la quantitat de l'any d'anàlisi. Així, l'any 2007 el guany hauria estat de 21.071 milions d'euros, mentre que el 2009 hauria estat de 922 milions d'euros, una xifra molt més baixa a causa dels efectes de la crisi econòmica sobre els ingressos públics. La mitjana del període en euros constants de 2009 és de 13.617 milions d'euros. Per tant, Catalunya és completament

viable com a Estat independent pel que fa a la seva hisenda pública, ja que mantindria els nivells de despesa i de pressió fiscal dels anys considerats”.

L'estudi de Núria Bosch i Marta Espasa també assenyala que “si partim igualment de les hipòtesis acceptades a l'estudi, Catalunya seria un Estat amb un volum de despesa pública baix en relació al PIB en comparació amb els altres països de la UE-15, un 38,9% del PIB. Això està condicionat pel fet que considerem la mateixa estructura de la despesa que l'Estat espanyol fa a Catalunya, que és més baixa que a la resta de l'Estat. Per que fa a la pressió fiscal (% dels impostos sobre el PIB) també se situaria a la part baixa dins els països de la UE-15, amb un 31,4%.”

La conclusió final de l'estudi és que “Catalunya, com a Estat independent i partint de la situació actual del sector públic espanyol, obtindria clarament uns ingressos addicionals nets que es podrien dedicar a incrementar els serveis públics (més serveis, o de més nivell, o de més qualitat) o a abaixar impostos.” Tot això en un esquema d'anys de bonança i d'anys de crisi. En els darrers anys de crisi 2010, 2011 i 2012 la hisenda pública catalana tindria dèficit, però aquest seria inferior en proporció al PIB del que hauria enregistrat la hisenda pública espanyola.

Els economistes estem obligats a explicar amb tota claredat que en els moments de greu crisi econòmica com la viscuda amb la Gran Recessió 2007-2017 la hisenda pública catalana a l'estat propi hauria estat molt poc positiva o clarament negativa i que, per tant, no sempre hauríem tingut superàvit fiscal, ni de bon tros. Malgrat que l'import de l'ordre del 6% anual del PIB que enregistra el càlcul de la càrrega-benefici des del 2002-2014 sempre s'ha de comptar com a un ingrés a sumar en el nou Estat català, aquest import pot ésser clarament insuficient per compensar la brutal minva d'ingressos motivada per la crisi. Atesa la rigidesa de la despesa en l'estructura funcional i de serveis, quan en un Estat els ingressos públics minven de manera dramàtica, hom s'aboca al dèficit i, sovint, a l'endeutament. Això també és aplicable a l'Estat català. (14)

6.- Una política econòmica espanyola uniforme i inadequada.

És un fet inqüestionable que, llevat de comptades excepcions, la Generalitat de Catalunya no pot establir polítiques pròpies en quasi cap àmbit mínimament rellevant des de la perspectiva econòmica, política o social. De fet, normalment, no pot ni tan sols adaptar les polítiques europees i estatals a les circumstàncies específiques de la indústria,

l'agricultura, l'habitatge o el comerç de Catalunya, que sovint són radicalment diferents de les circumstàncies d'altres Comunitats Autònomes.

La Generalitat no té canals adequats per tal de participar de manera eficaç en la fixació de les polítiques estatals i europees que incideixen en les matèries de competència autonòmica. Pràcticament en tots els àmbits materials en que la Generalitat té reconegudes competències per a dictar lleis, l'Estat ha dictat també les seves pròpies normes amb un detall extraordinari. Més del 90% de les directives europees – fins i tot les que afecten competències pretesament exclusives de les Comunitats Autònomes – l'Estat espanyol les transposa i desenvolupa de manera uniformadora, al·legant quasi sempre la seva competència “exclusiva” sobre l'ordenació general de l'economia. L'autonomia de la Generalitat de Catalunya és una autonomia administrativa de mera gestió de polítiques alienes, més que no pas una autonomia veritablement política. (15)

Un dels mèrits principals del llibre del professor Ros Hombravella és haver explicat amb arguments sòlids com allò que s'acorda des de l'Estat espanyol no coincideix amb els interessos prioritaris que té l'economia catalana. Escriu: “Hem sobreviscut perllongats períodes de política econòmica molt dolenta per a nosaltres: l'autarquia intervinguda i inflacionista –caòtica, diria- del 1939 al 1959, simplement vint anys perduts per a una economia catalana moderna i amb sintonia europea; les vacil·lacions dels seixanta, en general anys força bons; la profunda i perllongada crisi dels anys 1974-1983, amb el retard a reaccionar en les dues crisis del petroli, simultàniament a la transició política; la crisi del 1991-1994, etc”. (...) “L'economia catalana pateix el fet d'estar subordinada a una política econòmica que homogenitza les decisions a tot el territori espanyol. Les polítiques econòmiques aplicades limiten les nostres potencialitats, sobretot perquè els seus criteris no s'adapten a les nostres necessitats i característiques econòmiques de la nostra empresa”.

Ros Hombravella assenyala també que, ben sovint, no tenim en el primer pla de la nostra memòria col·lectiva el cost històric que per a l'economia catalana ha suposat no disposar d'un Estat propi. Ell ens convida a repassar el paper dels organismes reguladors espanyols com ara la Comisión Nacional Española de la Energía o de Telecomunicaciones, que tant ha perjudicat als interessos catalans; a adonar-nos de la situació de la gestió centralitzada dels aeroports a través d'AENA; a quantificar el dany per als ferrocarrils i carreteres catalanes resultat de l'estructura radial des de “Madrid quilòmetre zero”; a considerar el debat sobre l'eix Mediterrani i a tenir en compte els impediments a una Catalunya com a

porta logística d'Àsia i corredor cap a Europa. Fer aquest exercici de memòria, diu Ros Hombravella, “és adonar-se'n de les moltes vegades que la política econòmica espanyola ha limitat les nostres potencialitats i ha marginat els criteris que podien resoldre les nostres necessitats i potenciar l'economia catalana”.

L'historiador Francesc Cabana, en el llibre de 2012 de títol “*Espanya, un pes feixuc*” “recull la trajectòria econòmica dels catalans i d'un país Catalunya dintre d'un Estat anomenat *les Espanyes* fins a mitjan segle XIX, i Espanya – en singular – des d'aleshores. El resultat és que Espanya és un pes feixuc per a Catalunya. Aquesta (Catalunya) ha aprofitat les badades i les febleses d'un Estat centralitzat però a mesura que aquest Estat s'ha anat modernitzant la capacitat econòmica dels catalans s'ha anat afeblint, fins al punt que està en joc la seva supervivència, no tant com a nació, sinó també com a comunitat avançada i pròspera econòmicament”.

I acaba dient Francesc Cabana en el seu Epíleg : “Hi ha un punt que queda clar: la història de Catalunya en els darrers segles i en els darrers anys conté prou dramatisme perquè qualsevol persona assenyada i no afectada per una seriosa miopia- una manera d'expressar el sectarisme – pugui entendre que els catalans no podem seguir com fins ara. Ens hi juguem la supervivència”. (16)

Segons el meu parer en el tema de les relacions econòmiques Catalunya-Espanya els economistes hem de reconèixer que tenir un mercat interior econòmic protegit o preferent a Espanya ha estat un miratge pels productes catalans, miratge que poc a poc s'està modificant ja que el creixement de les exportacions catalanes fora d'Espanya és espectacular i el grau d'obertura de la nostra economia demostra una millor competitivitat. Els economistes hem d'admetre també que una part del discurs dels empresaris, polítics, i dels propis economistes ha defensat considerar un fet positiu enregistrar un dèficit fiscal crònic en bescanvi a obtenir un superàvit comercial. Això és un descomunal error d'interpretació dels fets econòmics.

Formar part d'un Estat polític de dimensions grans com l'Estat espanyol podria tenir alguns avantatges en termes d'economia d'escala però en el nostre cas la política econòmica de l'Estat espanyol no ha concordat, en general, amb els interessos i necessitats de l'economia catalana. Sovint una part de la política econòmica espanyola ha agreujat els nostres problemes. I a data d'avui no hi ha cap indicador que permeti afirmar que des de “*l'Espanya capital Paris*” de la que parla l'economista Germà Bel en el seu

llibre de l'any 2011 (17) hi haurà un canvi substancial a favor dels interessos de l'economia catalana. Tot el contrari. Ho demostren una vegada més els pressupostos de l'Estat espanyol dels darrers anys en els quals hi ha diners per a malbaratar en l'AVE Galícia-Madrid, per exemple, i no hi ha diners suficients per a fer efectiva la compromesa connexió amb ferrocarril al Port de Barcelona, per finançar el Corredor Mediterrani, o d'altres necessitats peremptòries de l'economia catalana.

Malauradament un any rera l'altre els pressupostos aprovats a les Corts Generals deixen a mínims la inversió real directa de l'Estat espanyol a Catalunya i incompleixen l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006 en la seva disposició addicional tercera on s'estableix el compromís ineludible del govern espanyol de fer a Catalunya inversions directes per un valor mínim equivalent al pes del PIB català en l'economia espanyola.

La gravetat de la no solució als problemes econòmico-financers de Catalunya amb l'Estat espanyol explica que una part molt important de la societat catalana, al voltant del 80%, va qualificar l'any 2012 aquesta qüestió com el tema més prioritari a resoldre. Quan el dia 20 de setembre de 2012 el president Mariano Rajoy va comunicar al president Artur Mas que refusava la "proposta de pacte fiscal en la línia del concert econòmic" es va tancar un altre capítol en la ja llarguíssima història del desengany institucional. Fa basarda recordar que l'acord del Parlament de Catalunya que va presentar el president Artur Mas al govern espanyol, fou rebutjat pel seu màxim representant per "inconstitucional" i per "insolidari en temps de crisi".

7.- Una política econòmica adient a les necessitats de l'economia catalana.

Analitzem ara l'altra gran novetat econòmica que s'esdevé amb la independència política i que segons el meu parer és molt més significativa que la qüestió de la supressió del dèficit fiscal.

En una Catalunya independent el Parlament català i el govern català tindrien a les seves mans la possibilitat de fer una política econòmica pròpia. A diferència d'ara el Parlament de Catalunya podria legislar sobre importants aspectes de l'economia catalana, del model de producció i de societat. Ara moltes d'aquestes qüestions transcendents en termes econòmics són competència del Congrés dels Diputats a Madrid i del govern espanyol. Les competències traspasades a la Generalitat de Catalunya no afecten a aquest argument com ja he indicat. Hi ha aspectes transcendents per a l'economia catalana que continuen

essent competència exclusiva de l'Estat i més encara després de la sentència negativa del Tribunal Constitucional 28 del juny de 2010 i els constants recursos a aquest Tribunal dels governs de l'Estat espanyol.

Si Catalunya deixa de tenir l'actual relació política, jurídica i institucional amb l'Estat espanyol i assoleix un Estat polític propi també s'acaba la dependència respecte a la política econòmica que estableixi aquest Estat i, per la qual cosa, des de la seva nova situació, podrà fer una política pròpia adient a les necessitats de l'economia catalana. Al meu entendre, poder fer una política econòmica, fiscal, laboral, agrària, industrial, financera, mediambiental, etc. de caràcter propi, és l'argument fort a favor de la independència política des del punt de vista econòmic.

El professor Ros Hombravella dedica el capítol IV del llibre *Mes val sols ...La viabilitat econòmica de la independència de Catalunya* a descriure de forma precisa i detallada allò que convé a l'economia catalana en termes de política macroeconòmica, política fiscal i d'assegurances socials, política pressupostària, política industrial, (quelcom) sobre política financera, i política d'immigració. Les disset pàgines d'aquest capítol destil·len un profund bagatge resultat de molts anys d'ensenyament sobre les matèries pròpies de la política econòmica i constitueixen una bona guia a tenir en compte per a no repetir els errors de la política econòmica espanyola i per donar noves ales a la política econòmica a aplicar a l'Estat català.

En una Catalunya independent, si els governants i els legisladors fan bé les coses, repeteixo si fan bé les coses, les possibilitats de millora econòmica i de benestar social dels catalans són molt més clares i superiors a les que puguem tenir des de l'Estat espanyol en qualsevol de les seves modalitats polítiques. Ni el model autonomista descentralitzat, ni el federalisme simètric o el federalisme asimètric, ni el model confederal poden competir en eficàcia econòmica respecte a l'Estat independent català en el marc de la Unió Europea o de l'Espai Econòmic Europeu.

Per a recolzar aquesta afirmació posaré un simple exemple. En un Estat català allò que estaria en tot moment davant dels ulls dels analistes i dels poders públics és que tenim un protagonisme econòmic decisiu en l'anomenada gran regió que va des de València fins a Marsella i Lió, i que té per centre Barcelona. Aquesta macroregió de Barcelona és la número setze del planeta amb vint-i-cinc milions d'habitants i l'onzena del món en producció econòmica, 610.000 milions d'euros l'any 2009. Totes les sèries estadístiques disponibles mostren que hi ha una gran quantitat d'intercanvis econòmics molt potents

entre Catalunya i el Sud de França fins a Lió i com l'anomenada EURAM (l'Euroregió de l'Arc Mediterrani), s'allarga cap a València, Alacant i Múrcia.

Joan Baptista Casas i Onteniente, exdegà del Col·legi d'Economistes, ha demostrat en un excel·lent llibre de títol *L'EURAM: centre o perifèria. Una perspectiva econòmica* -llibre escrit amb la col·laboració de Patrícia Crespo- com des de Catalunya, en contra de la visió dels governs espanyols, s'ha defensat que l'eix Barcelona-València i la seva àrea d'influència immediata, en especial les Illes Balears i el Rosselló configuren una gran àrea econòmica que combina dues coses essencials en el món econòmic d'avui: per una banda una elevada complementarietat i integració entre les activitats econòmiques que es desenvolupen en el seu territori; i alhora, segon punt, aquesta gran àrea presenta elements d'una regió econòmica homogènia, en acumular un conjunt de factors comuns a tota la regió.(18)

Malgrat aquesta evidència no em consta que hi hagi hagut cap president o ex-president de governs espanyols o bé ministres o ex-ministres d'aquest govern disposats a donar suport decidit a l'EURAM. Menys encara pel que fa al govern espanyol encaparrat durant anys en fer del corredor ferroviari central de connexió amb Europa un tram de recorregut impossible i antieconòmic Algecires-Madrid-Saragossa-Pirineus. És evident per a tots els empresaris i economistes que la macroregió València-Barcelona-Illes Balears-Marsella-Lió és una realitat econòmica molt potent, capaç de fer de contrapès a la gran àrea del Nord Europa. I, per tant, és la construcció ferroviària a l'Eix Mediterrani allò que convé a l'economia, àdhuc a l'economia espanyola. En un Estat català tractar adequadament aquesta qüestió seria una de les primeres obligacions del Parlament i del govern català.

Podem cloure aquest apartat afirmant que la independència política de Catalunya no ha de suposar, doncs, per si mateixa un dany a l'economia catalana, ans al contrari, constitueix una oportunitat. Hi ha arguments prou solvents que permeten afirmar que si Catalunya esdevé un nou Estat polític independent, l'economia catalana té possibilitats d'esdevenir plenament viable com ho són els altres països europeus de característiques i dimensions similars. El llibre del professor Jacint Ros i Hombravella afirma, amb dades i arguments, que "tenim una economia forta, diversificada i amb potencial, capaç de sobreviure per les seves pròpies forces".(19)

El veritable repte econòmic que el nou Estat català tindrà davant dels ulls és de caràcter polític: aconseguir prosperitat econòmica, eficàcia en la distribució dels recursos, qualitat medioambiental, equitat a l'Estat del Benestar i justícia redistributiva. Aquest repte haurà

de concretar-se a nivell econòmic en unes taxes d'atur raonablement baixes, un nivell de vida semblant a la dels primers països europeus, una dispersió de la renda que sigui moderada i una protecció eficaç per als qui no puguin seguir el camí del progrés econòmic.

8.- L'economia catalana a l'horitzó de la independència.

Abans de finalitzar vull aclarir que no comparteixo el criteri dels qui diuen que les polítiques econòmiques a aplicar a l'abast dels Estats membres de la UE, són polítiques residuals i insignificants pel fet de la clara tendència d'aquests Estats a cedir sobirania a la UE. Considero fonamental remarcar que malgrat les restriccions imposades als Estats membres de la Unió Econòmica i Monetària, encara queda un ampli marge per a les polítiques econòmiques pròpies. Els Estats membres de la UE poden decidir lliurement una major o menor presència del sector públic a l'economia i poden decidir el nivell de redistribució de la renda que desitgin per als seus conciutadans. (20)

Sé que aquest argument és qüestionat pels qui diuen que en un món globalitzat no val la pena plantejar l'Estat polític propi perquè ja no hi ha Estats "veritablement" independents a Europa. En un determinat sentit, el de la interdependència en el marc de la globalització, les coses són així però les conclusions que se'n deriven d'aquesta constatació poden ser errònies.

Hi ha un doble fenomen simultani característic de la globalització. Per una banda la globalització planteja problemes econòmics, financers, mediambientals, de seguretat jurídica, de salut pública, etc. d'abast internacional; problemes que per llur escala i grandària obliguen als Estats a delegar competències cap amunt com ara a la UE, a la Unió Econòmica i Monetària o a moltes altres instàncies supranacionals mundials. Alhora, però, els Estats continuen tenint a les seves mans elements fonamentals de la política econòmica i de l'estat del benestar. I el problema és que sovint aquestes facultats decisives que tenen a les seves mans els Estats les apliquen malament a nivell "regional" - a nivell de nació sense Estat en el nostre cas - perquè respecte a aquest nivell són massa grans i fan polítiques massa uniformadores no adients a les necessitats "regionals".

Els economistes Alberto Alesina i Enrico Spolare varen escriure l'any 2003 un llibre titulat *La mida de les nacions* (21), on desenvolupen aquesta idea: la globalització redueix els incentius dels pobles per formar part d'Estats grans. Quan els mercats són oberts,

formar part d'un estat gran ja no és tan rellevant i en canvi guanyen pes els costos de formar-ne part, costos que resulten significatius quan augmenta la distància del govern amb els ciutadans. Per això a Europa i a d'altres continents el debat sobre quin tipus d'Estat és adient al moment actual com ara l'Estat unitari descentralitzat, l'estat federal, l'estat confederal o bé l'estat independent amb sobirania compartida amb la UE, és un debat que està més viu que mai. És la globalització la que ha fet reviure aquest debat i la que ha posat a primer pla de la política el fet que a Europa el nombre d'Estats-nació que esdevenen independents no minva sinó que augmenta.

Per a mi, doncs, en contra del que sovint s'afirma en alguns mitjans de comunicació de Madrid i de Barcelona i en el món polític espanyol, el marc de la globalització econòmica que ha tret competències als Estats i ha obligat a compartir la sobirania dels Estats europeus amb la UE no desdiu que Catalunya, amb un Estat polític propi, podria prendre decisions des del seu marc d'interessos econòmics nacionals en l'àmplia franja d'autonomia que encara conserven els Estats europeus.

En aquest article he expressat la preocupació respecte al fet que la supressió del dèficit fiscal dona més recursos a la caixa de la Generalitat però no necessàriament l'Estat català serà més eficient i productiu. Allò que és fonamental en la independència política de Catalunya i que ha estat el fil argumental de la meva reflexió és la possibilitat d'aplicar polítiques econòmiques adients a les necessitats de l'economia catalana, polítiques que transformin el nostre país en un model de prosperitat econòmica, d'eficàcia en la distribució dels recursos, qualitat mediambiental, equitat a l'Estat del benestar i justícia redistributiva.

Hi ha molts economistes partidaris de la independència política de Catalunya que coincidim en la necessitat de construir un país que compti amb institucions polítiques i econòmiques que vagin a l'una, en relació a dos objectius: per una banda, protegir l'empresa creadora de valor econòmic en el mercat global; per l'altre cantó, protegir de manera efectiva, segura i eficient, als qui corren el risc de quedar-hi enrere. Un risc malauradament cada vegada més greu i tangible.

Per a aconseguir aquests dos objectius bàsics, l'Estat català podria emmirallar-se en vuit països del centre i del nord d'Europa amb els quals compartim una dimensió geogràfica equivalent, una grandària de població similar i sobretot una voluntat de ser com són ells, pel que fa a l'àmbit econòmic i social. Països que en el context mundial són els més equitatius del món, els més competitius en el mercat global i els de major renda per càpita

a Europa. Aquests vuit països son Àustria, Bèlgica, Holanda, Suïssa, Suècia, Dinamarca, Noruega i Finlàndia.

En el llibre *Com Àustria i Dinamarca: la Catalunya possible* dels economistes Xavier Cuadras, Modest Guinjoan i Miquel Puig hi trobem aquesta orientació per a la futura Catalunya.(22) De la lectura del llibre centrat en l'anàlisi de les característiques econòmiques, socials i polítiques dels vuit països esmentats abans, es pot deduir que la Catalunya independent ha de donar prioritat a l'educació en tots els seus nivells; potenciar la recerca científica i tecnològica, enfocar l'economia cap a l'exportació de mercaderies, béns i serveis; augmentar la productivitat de les empreses; mantenir, perfeccionar i enfortir el nostre Estat del benestar; garantir les pensions i els subsidis als més necessitats i als qui no poden seguir. Si ens orientem cap aquest camí, gens utòpic, ben real i possible valdrà la pena viure en la Catalunya independent.

Miquel Rubirola i Torrent

A Arenys de Mar, estiu de 2018

NOTES:

1.- Jacint Ros Hombravella. (2009), *Més val sols... La viabilitat econòmica de la independència de Catalunya*. Dèria Editors, Barcelona. Pròleg de Josep-Lluís Carod-Rovira.

2.- Jacint Ros Hombravella. (2018), *Pàgines viscudes d'un economista català*, Edicions de la Universitat de Barcelona, Col·lecció: Economia UB. Per comprendre la visió que el professor Ros Hombravella té de la ciència econòmica és de gran utilitat la lectura del seu llibre *Economía: ¿ciencia útil?*. (2011), Aranzadi-Thomson Reuters, Madrid.

3.- El manifest editorial "Per la dignitat de Catalunya" expressava una gran preocupació per "la transformació del Tribunal Constitucional en una quarta Cambra legislativa confrontada amb el Parlament de Catalunya, les Corts Generals i la voluntat dels ciutadans lliurement expressada a les urnes" (en referència a la votació en Referèndum de l'Estatut 2006). La versió en castellà deia textualment a tall de conclusió: "Volvamos a recordarlo: L'Estatut es fruto de un doble pacto político ratificado en referéndum. Que nadie se confunda ni malinterprete las contradicciones de la Cataluña actual. Que nadie

se equivoque de diagnòstico, por muchos que sean los problemas existentes. No estamos ante una sociedad débil, postrada y dispuesta a asistir impasible al deterioro de su dignidad. No deseamos presuponer un desenlace negativo y confiamos en la probidad de los jueces, pero nadie que conozca Cataluña pondrà en duda que el reconocimiento de su identidad, la mejora en el autogobierno, la obtención de una financiación justa y un salto considerable en la gestión de las infraestructuras son y continuarán siendo reclamaciones tenazmente planteadas con un amplísimo soporte político y social. Si es necesario, la solidaridad catalana volverá a articular la legítima respuesta de una sociedad responsable”. La resposta del Tribunal Constitucional fou declarar “inconstitucionals” catorze articles i “reinterpretar-ne” uns altres vint-i-set. Articles declarats “inconstitucionals” a l’Estatut de Catalunya, són “constitucionals” en la seva mateixa literalitat als Estatuts d’Andalusia, Aragó i Balears. D’aquesta discriminació entre Estatuts alguns polítics espanyols de renom del PP i del PSOE en feien barrila en públic, sense cap pudor.

4.- “La Vanguardia”, diumenge, 18 de novembre de 2012. Els quinze economistes que signen l’article són: Alicia Adserà, Oriol Amat, Enriqueta Aragonés, Germà Bel, Núria Bosch, Ramon Caminal, Xavier Cuadras, Marta Espasa, Francesc Granell, Modest Guinjoan, Elisenda Paluzie, Alfredo Pastor, Clara Ponsatí, Miquel Puig i Jacint Ros Hombravella.

5.- Els divuit economistes que han participat en el llibre del Col·legi d’Economistes de Catalunya son: Oriol Amat, Núria Bosch, Antoni Castells, Xavier Cuadras, Marta Espasa, Roger Fatjó, Jordi Galí, Anton Gasol, Francesc Granell, Modest Quinjoan, Àngel Hermsilla, Oriol Martínez Alòs-Moner, Vicent Pastor, Josep Pedrol, Miquel Puig, Francesc Raventós, David Ros, i Xavier Segura.

6.- L’elaboració d’aquests informes aplegats en *EL Llibre Blanc sobre la Transició Nacional de Catalunya* va anar a càrrec de Carles Viver Pi-Sunyer (President del CATN), Núria Bosch (Vicepresidenta), Enoch Albertí, Germà Bel, Carles Boix, Salvador Cardús, Àngel Castiñeira, Francina Esteve, Joan Font, Rafael Grasa, Pilar Rahola, Josep Maria Renui, Ferran Requejo, i Joan Vintrolà. Va actuar de Secretari, Victor Cullerell. El Conseller de la Presidència Francesc Homs fou l’encarregat d’activar les sessions de treball.

7.- Per a un major aprofundiment en aquesta temàtica es pot llegir l’article del professor Jordi Galí “Estat propi i euro” i els dos articles de Miquel Puig “Dins o fora de l’euro:

certeses i incerteses” i “Dins o fora de la Unió Europea. El que n’hem dit”. Aquests tres articles estan publicats al llibre del Col·legi d’Economistes *Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l’impacte econòmic de la independència*. Els sis membres del Col·lectiu Wilson, professors de prestigi internacional, –Pol Antràs, Carles Boix, Jordi Galí, Gerard Padró i Miquel, Xavier Sala i Martín, i Jaume Ventura- el dia tretze de novembre de 2012 varen emetre un documentat comunicat conjunt “Europa, Europa” que és pot llegir a la seva pàgina web (www.wilson.cat).

8.- Trenta anys després de la primera publicació el 1985 el llibre del professor Ramon Trias Fargas *Narració d’una asfíxia premeditada. Les finances de la Generalitat* ha estat reeditat per Tibidabo Edicions, 2015, Barcelona, amb pròleg del professor Andreu Mas-Colell.

9.- El professor Ros Hombravella recorda també en aquest apartat del seu llibre els treballs de: Montserrat Colldeforn, *La balança fiscal de Catalunya amb l’Administració de l’Estat, 1986-1988* (Barcino, Institut d’Estudis Autònoms, 1991); i el de Guillem López Casanovas i Esther Martínez, *La balança fiscal de Catalunya amb l’Administració Central 1995-1998* (Generalitat, 2000).

10.- Xavier Sala i Martín. (2014, primera edició), *És l’hora dels adèus?*, Rosa del Vents Editors, Barcelona. Veure l’argumentació sobre la “neutralització” i els resultats dels càlculs de la balances fiscals a les pàgines 50-64.

11.- En el llibre de 2015 *Juan Sardá Dexeus: un economista clave en la España del siglo XX* (Aranzadi-Thomson Reuters, Madrid) el professor Ros Hombravella emfatitza “l’amplitud dels coneixements del professor Sardà en economia monetària i financera, macroeconomia, teoria keynesiana (ja als anys trenta), història econòmica i del pensament econòmic, economia catalana i espanyola, estadística i comptabilitat. Tots aquests vessants foren demostrats per Sardà en abundants i sòlides publicacions científiques: 1932, 1935, 1941, 1947, 1951 (manual d’economia política), 1953-1956 en l’època veneçolana, anàlisis i informes per al Pla d’Estabilització de 1959, el dens estudi d’ingrés a la Real Academia de Ciencias Políticas y Morales el 1965, conferències i ponències del 1966 al 1971, contribució en una història del Banc d’Espanya el 1970, pròlegs ben substancials 1972-1980..”. El llibre de Ros Hombravella sobre el professor Joan Sardà va obtenir el Premi Llibre d’Economia de l’Any concedit pel Col·legi d’Economistes de Catalunya.

12.- El professor Ros Hombravella comenta també en el llibre un estudi de Jordi Pons i Ramon Tramosa *Macroeconomics effects of catalan fiscal deficit wiyh the Spanins State, 2002-2010* publicat a la prestigiosa revista científica “Applied Economics (núm 37, 2005). Escriu Ros Hombravella: “Amb un model VAR (els autors) avaluen els efectes que tindria poder destinar els recursos generals a determinades reduccions del desequilibri fiscal, a una addicional inversió en infraestructures, tot tractant de capturar els efectes multiplicadors, la millora de la productivitat i fins i tot l’ocupació. Sintetitzant, els resultats de la prospectiva 2010 -l’estudi és del 2002- referits a una reducció del dèficit fiscal dedicada a la inversió en infraestructures serien els següents: una reducció anual de l’1% del PIB del dèficit en infraestructures donaria un augment del 9,8%; una reducció anual del 3% del PIB del dèficit donaria un augment del 12%; i una reducció del 5% donaria fins a un augment potencial del 58%”.

13.- L’estudi realitzat per les professores Marta Espasa i Núria Bosch s’ha publicat a: *Viabilitat de Catalunya com estat. Anàlisi de la hisenda pública*, (2012) Fundació Catdem, Barcelona. També a l’article “Recaptació i despesa pública” en el llibre *Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l’impacte econòmic de la independència*, (2014) Col·legi d’Economistes de Catalunya. Ed Profit, pàgs. 129-143. I en el capítol 5 “Quin seria el guany econòmic d’una Catalunya independent?” del llibre escrit per les autores *12 arguments econòmics per a la independència*, (2014), Editorial Pòrtic, Barcelona. Entre els llibres d’argumentari qualificat sobre aquesta matèria destaca, també, el de la professora Elisenda Paluzie *Podem! Les claus de la viabilitat de la Catalunya independent*, 2014, Rosa dels Vents Editors. Aquest llibre va guanyar el 14è Premi Catalunya d’Economia any 2015 que concedeix la Societat Catalana d’Economia filial de l’Institut d’Estudis Catalans.

14.-Per entendre les vicissituds econòmiques i financeres de la Generalitat dels darrers quinze anys compten amb dos testimoniatges de valor atesa la capacitat d’anàlisi dels autors. El professor Antoni Castells, conseller d’economia i finances en el període desembre 2003-desembre 2010, va fer una conferència al Cercle d’Economia el dia 29 de juny de 2011 de títol *Per mirar endavant. La meva part de la veritat*, publicada el novembre del mateix any per EDXS Edicions, Figueras, Col·lecció Conferències. Els professors Ivan Planas, Albert Carreras i Andreu Mas-Colell –conseller d’economia en el període desembre 2010-gener 2016- han publicat, *Turbulències i tribulacions: Els anys de les retallades*. (2018), Llibres a l’Abast, Edicions 62, Barcelona. La posició del

professor Antoni Castells sobre l'impacte econòmic de la independència es pot conèixer a l'article: "Sis comentaris sobre la viabilitat econòmica de la independència i dos aclariments previs", publicat al llibre col·lectiu del Col·legi d'Economistes de Catalunya, ja citat.

452

15.- Allò que caracteritza els Estats federals no és el grau de descentralització de la despesa. Per això en l'àmbit internacional l'Estat espanyol no és qualificat com un país federal, malgrat tenir la despesa descentralitzada en un 35% en les CCAA. En els Estats Federals els governs "intermedis" tenen capacitat per cobrar els impostos, regular-los, fer les inspeccions i sancionar les infraccions, si és el cas. Als EUA, per exemple, hi ha Estats federals que difereixen radicalment entre si pel que fa a l'impost sobre la renda de les persones físiques, a l'impost sobre societats o als impostos sobre el consum. A la República Federal Alemanya a més de la facultat fiscal sobre els ingressos i les despeses, els Länders disposen de capacitat per organitzar, establir les funcions i determinar el finançament de les entitats locals. A més, en els Estats de tall clarament Federal s'acompleix el principi d'igualtat; és a dir, el nivells federals tenen el mateix rang polític que l'Estat. A Espanya, quan les CCAA, en l'exercici de la seva autonomia, apliquen polítiques diferenciades que hom vol adaptades a les preferències dels Parlaments autonòmics, el Tribunal Constitucional nega aquesta capacitat.

16.- Francesc Cabana i Vancells. (2012), *Espanya, un pes feixuc*, Pòrtic Edicions, Barcelona. Francesc Cabana conclou la seva Introducció dient: "L'autor té les seves opinions polítiques, com tots els ciutadans, però aquest no és un llibre polític, sinó d'història de fets econòmics i socials comprovables. Hi ha també un actiu (en les relacions Catalunya-Espanya) que el mateix autor ha explicat en altres obres, però el saldo –el compte de resultats– és clarament desfavorable als interessos econòmics de Catalunya, fins i tot si descomptem els errors i les febleses dels catalans".

17.- Germà Bel. (2013), *Anatomia d'un desengany. La Catalunya que és i l'Espanya que no va poder ser*, Edicions Destino, Barcelona. Veure també el llibre *Espanya, capital París. Tots els camins porten a Madrid Km 0*. (2012), (5ª edició), Editorial Destino, La Campana, Barcelona.

18.- Joan B. Casas i Patricia Crespo. *L'EURAM: centre o perifèria. Una perspectiva econòmica*. (2009), Editorial Tres i Quatre, València. Sobre l'EURAM veure també l'article "La Catalunya futura: bases economicoterritorials del nou model de desenvolupament. Ampliant l'escala cap a la megaregió Barcelona-Lió" dels autors Joan

Trullen, Vittorio Galletto, Rafael Boix i Joan Marull, de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona. Aquest article fou publicat al n° 62, octubre de 2010, de la Revista Econòmica de Catalunya editada pel Col·legi d'Economistes de Catalunya.

19.- En el capítol II del llibre que comento el professor Ros Hombrevella fa una diagnosi completa de com és aquesta economia catalana o -com ell escriu- “de quina manera ens guanyem la vida els catalans”. Aquesta diagnosi ha estat complementada amb dades més recents per altres estudis entre els quals es pot destacar el llibre *L'Economia Catalana: fets estilitzats*, de la Direcció General d'Anàlisi i Política Econòmica del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya editat el novembre de 2010. El llibre és una excel·lent radiografia de les característiques de l'economia catalana i la seva evolució en el període 1995-2009, inclosos els dos anys inicials de la Gran Recessió 2007-2017.

20.- Les persones que tinguin dubtes sobre aquesta capacitat de l'Estat espanyol poden consultar dos documents de gran transcendència política i econòmica pel moment polític de profunda crisi econòmica quan foren redactats: “*El programa Nacional de Reformas*” de l'any 2012 del Reino de España y la “*Actualización del programa de Estabilidad 2012-2015*”. Aquests documents concreten la política econòmica que el govern espanyol va aplicar per “superar la crisi econòmica” segons les prioritats establertes per la Comissió Europea els dies 1 i 2 de març de 2012. És palès que es tracta d'una política econòmica aplicada pel govern espanyol que abasta “la consolidación fiscal; la reactivación del crédito; el fomento del crecimiento y la competitividad; la lucha contra el desempleo y la modernización de la Administración Pública”. Una anàlisi detallada d'aquestes mesures demostra dues coses: que la capacitat dels Estats per aplicar mesures internes en el marc de les normatives europees és molt amplia, d'acord amb la tesi que defenso en aquest article. I, segona constatació: pel que fa a les mesures relacionades amb els impostos a particulars i a empreses els documents palesen que la de política econòmica espanyola adoptada fou poc coincident amb allò que la majoria dels empresaris i economistes consideraven idònies a les necessitats de l'economia catalana.

21.- Alberto Alesina i Enrico Spolare. (2003), *The Size of Nations*, The MIT Press, Cambridge. Hi ha traducció catalana de l'any 2008 a Lid Editorial, Barcelona.

22.- A més del llibre citat, editat el setembre de 2013 a Pòrtic Edicions, els economistes Modest Guinjoan i Xavier Cuadras varen publicar el 2011 a la mateixa editorial un bon llibre de referència: *Sense Espanya. Balanç econòmic de la independència* amb pròleg

del professor Antoni Serra Ramoneda. Ambdós autors també han publicat nombrosos articles i assaigs entre ells “Independència i boicot” publicat en el llibre col·lectiu *Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*. (Col·legi d'Economistes de Catalunya, 2014, llibre ja citat). Miquel Puig és autor, entre altres, dels llibres: *La sortida del laberint. El camí per superar la crisi creant llocs de treball decents*. (2013); *Un bon país no és un país low cost. Una proposta contra la indecència*. (2015), i *La Gran Estafa. Una propuesta económica para sacar a España de la mediocridad*. (2015).

Miquel Rubirola i Torrent

A Arenys de Mar, estiu de 2018